

An aerial, black and white photograph of a large Gothic cathedral with a prominent spire, set against a hazy, foggy cityscape. The cathedral is the central focus, with its dark silhouette contrasting against the lighter, misty background of the city buildings and streets.

THE SEVEN LAST WORDS OF CHRIST

Mark Nowakowski

Piotr **PIERON** BASS-BARITONE

Karolina **HYLA-WYBRANIEC** VIOLIN

Chamber Choir Omnia

ORKIESTRA CAMERATA STARGARD

KUBA **WNUK**, SZYMON **WYRZYKOWSKI** CONDUCTORS

© **DUX RECORDING PRODUCERS, DUX 2219, 2026**

NAGRANIA NA ŻYWO ZREALIZOWANO W KOŚCIELE DUCHA ŚWIĘTEGO W STARGARDZIE 17 MARCA 2024 ROKU ⁽¹⁻¹⁴⁾ ORAZ W KOLEGIACIE NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY KRÓLOWEJ ŚWIATA W STARGARDZIE 1 PAŹDZIERNIKA 2024 ROKU ⁽¹⁵⁻¹⁷⁾ I 20 LUTEGO 2025 ROKU ⁽¹⁸⁾
RECORDED LIVE AT THE CHURCH OF THE HOLY SPIRIT IN STARGARD ON MARCH 17, 2024 ⁽¹⁻¹⁴⁾, AND AT THE COLLEGIATE CHURCH OF THE BLESSED VIRGIN MARY, QUEEN OF THE WORLD, IN STARGARD ON OCTOBER 1, 2024 ⁽¹⁵⁻¹⁷⁾, AND ON FEBRUARY 20, 2025 ⁽¹⁸⁾

WIKTOR PIETRUSZKA REŻYSERIA NAGRAŃ | RECORDING SUPERVISION & SOUND ENGINEERING

MARK NOWAKOWSKI PRODUCENT WYKONAWCZY, MONTAŻ, MIKS | EXECUTIVE PRODUCER, EDITING, MIXING

SARAH CLARK, JOEL CLARK, JOY HEEBINK ZASTĘPCY PRODUCENTA WYKONAWCZEGO | ASSOCIATE EXECUTIVE PRODUCERS

NARESH KRISHNAMOORTI, DANUTA NOWAKOWSKA, WIESŁAW NOWAKOWSKI, MOIRA CONZELMAN

ASYSTENCI PRODUCENTA WYKONAWCZEGO | ASSISTANT EXECUTIVE PRODUCERS

DOROTA TARNOWSKA-ANTOSIK MASTERING

BARTLOMIEJ WALCERZ ZDJĘCIA | PHOTOS

RAFAŁ DYMERŚKI PROJEKT GRAFICZNY I SKŁAD | GRAPHIC DESIGN AND PAGE LAYOUT

MARCIN TARGOŃSKI REDAKCJA I TŁUMACZENIA | EDITING AND TRANSLATION

DUX RECORDING PRODUCERS

2 MORSKIE OKO STREET, 02-511 WARSAW, POLAND | WWW.DUX.PL, E-MAIL: DUX@DUX.PL

SIEDEM OSTATNICH SŁÓW CHRYSZTUSA THE SEVEN LAST WORDS OF CHRIST

Mark Nowakowski

PIOTR PIERON BAS-BARYTON | BASS-BARITONE

KAROLINA HYLAWYBRANIEC SKRZYPCE | VIOLIN

ORKIESTRA CAMERATA STARGARD

CHÓR KAMERALNY OMNIA | CHAMBER CHOIR OMNIA

CZŁONKOWIE CHÓRU AKADEMICKIEGO IM. PROF. JANA SZYROCKIEGO ZACHODNIOPOMORSKIEGO
UNIwersytetu Technologicznego w Szczecinie

MEMBERS OF THE JAN SZYROCKI MEMORIAL CHOIR OF WEST POMERANIAN UNIVERSITY
OF TECHNOLOGY IN SZCZECIN

KUBA WNUK DYRYGENT | CONDUCTOR

SZYMON WYRZYKOWSKI DYRYGENT | CONDUCTOR

IN MEMORIAM GRZEGORZ KONOPCZYŃSKI

Kompozytor i wykonawcy pragną podziękować naszym dodatkowym darczyńcom i osobom wspierającym, w tym: Jamesowi MacMillanowi, Hudsonowi Fairowi, Peterowi Kwasniewskiemu, Johnowi Halburowi, Kathleen Carr, Jill Jordan, GALAN, Jeremy'emu Rivera, Januszowi Wnekowi, Johnowi Stankowi, Annie Pawlak, Cameronowi O'Hearnowi, Margaret Gallagher, Patricii Linwood, Adanowi Fernandezowi, Kevinowi Kavcinsky'emu, Frankowi La Rocca, Ivanowi Ortizowi, rodzinie Flood, Williamowi i Corinie North, Wioletcie i Robertowi Golabowi, Jeffrey'owi Quickowi, Adrianowi Mandry'emu, Albercie M. Kuhlman, B. D. Stillionowi oraz Mike'owi Quinnowi.

Dziękujemy Monice Konopczyńskiej, której poetycka wizja oraz ciepła, pełna zaangażowania energia organizacyjna sprawiły, że te nagrania stały się możliwe.

Dziękujemy również parafiom oraz ich duszpa-sterzom, którzy hojnie udostępnili nam swoje piękne przestrzenie na potrzeby naszych koncertów i nagrań: księdzu kanonikowi dr. Januszowi Posadzemu, proboszczowi Kolegiaty Najświętszej Marii Panny Królowej Świata w Stargardzie, oraz księdzu Robertowi Śniegowi, proboszczowi parafii pw. Ducha Świętego w Stargardzie.

Na koniec pragniemy podziękować Aleksandrze Kitce-Coutellier za jej cierpliwość oraz niez-

chwianą pomoc w organizacji tego najnowszego wydawnictwa z firmą DUX.

The composer and the performers would like to thank our additional donors and supporters, including James MacMillan, Hudson Fair, Peter Kwasniewski, John Halbur, Kathleen Carr, Jill Jordan, GALAN, Jeremy Rivera, Janusz Wnek, John Stanek, Anna Pawlak, Cameron O'Hearn, Margaret Gallagher, Patricia Linwood, Adan Fernandez, Kevin Kavcinsky, Frank La Rocca, Ivan Ortiz, the Flood Family, William and Corina North, Wioletta and Robert Golab, Jeffrey Quick, Adrian Mandry, Alberta M. Kuhlman, B.D. Stillion, and Mike Quinn.

Thank you to Monika Konopczyńska, whose poetic, administrative vision and warm ambition made these recordings possible.

We would also like to thank the parishes and their pastors, who generously made their beautiful spaces available for our concerts and recordings: Canon Dr Janusz Posadzy, parish priest of the Collegiate Church of the Blessed Virgin Mary, Queen of the World, in Stargard, and Robert Śnieg, parish priest of the Church of the Holy Spirit in Stargard.

A final thank you to Aleksandra Kitka-Coutellier for her patience and unwavering assistance in organising this latest release with DUX.

Kompozytor Mark Nowakowski z uśmiechem wspomina scenę po prawykonaniu *The Seven Last Words of Christ* [Siedem ostatnich słów Chrystusa]. Podszedł do proboszcza, by podziękować mu za życzliwe udostępnienie kościoła, gdy do swojego księdza zbliżyła się drobna starsza pani, wsparta na lasce z miną kogoś, kto dobrze wie, w jakiej sprawie przychodzi. Z ogniem w oczach powiedziała: „I tak właśnie, drogi Księżu Proboszczu, powinny brzmieć nasze procesje wielkopostne!”. Fuknęła, odwróciła się, i odeszła, a kompozytor nie mógł być szczęśliwszy. Nowakowski od dawna powtarza, że muzyka poważna potrafi przemówić także do ludzi bez muzycznego przygotowania oraz że tak wiele

współczesnej twórczości gubi sens, zamykając się w akademickiej niszy lub w praktyce dostępnej dla nielicznych. Jak mówił wcześniej: „Jeśli ktoś ma poświęcić swój cenny czas, by słuchać mojej muzyki, a ja wiodę go przy tym w miejsca nietawne, jestem mu winien coś w zamian. Chciałbym, by po tym doświadczeniu słuchacz wychodził pełniejszy, dojrzałszy, bardziej świadomy. Naprawdę uważam, że artysta jest powołany do takiej misji: to nasz ontologiczny cel”.

Choć muzyka Nowakowskiego nie schlebła łatwej „przyjemności słuchania” – dość, by wspomnieć gwałtowne otwarcie *O Mater Dolorosa!* i następujący po nim bezkompromisowy, wielowarstwowy ciąg trenów – kompozytor przyjechał do Stargardu, aby wraz z Orkiestrą Camerata Stargard stworzyć muzyczne wydarzenie skierowane do całej wspólnoty. Ten album jest zapisem pięknej współpracy kompozytora, miasta i orkiestry. To projekt, który bierze początek w rodzinie, przyjaźniach i pamięci.

Na początku jest twórcza przyjaźń kompozytora Marka Nowakowskiego i dyrygenta Szymona Wyrzykowskiego, których – u progu ich zawodowych dróg – przedstawiła sobie kuzynka kompozytora, Joanna. Od tamtej pory współpracowali przy kilku przedsięwzięciach, w tym przy nagraniu utworu *tu autem, Domine* do albumu *Metanoia* wydanego przez DUX w 2022 roku. W tym samym roku Wyrzykowski zwrócił się do Nowakowskiego z propozycją skomponowania nowego utworu

na sopran solo i orkiestrę – *Speravit anima mea in Domino* – który miał znaleźć się w programie nowego stargardzkiego festiwalu *Soni Spatium*. Co ciekawe, festiwal – poświęcony muzyce miejscowej legendy, kompozytora Marka Jasińskiego – odbywa się zarazem w rodzinnym mieście matki Marka Nowakowskiego, a utwór zabrzmiał w kościele, w którym została ona ochrzczona; dla kompozytora był to zwrot wydarzeń niemal niezeczywisty.

Prawykonanie postawiło muzykę Nowakowskiego przed muzykami prężnie rozwijającej się Orkiestry Camerata Stargard oraz jej nową dyrektorką wykonawczą Moniką Konopczyńską, która w tym czasie była pogrążona w żałobie po śmierci męża – założyciela orkiestry, Grzegorza Konopczyńskiego (jemu właśnie dedykowany jest ten album).

Wkrótce potem rozpoczęły się rozmowy o dalszej współpracy, a Monika Konopczyńska wróciła do kompozytora z ambitnym zamówieniem na nowe opracowanie ***The Seven Last Words of Christ***. Efektem tych prac było pełne blasku dzieło kompozytora na orkiestrę smyczkową, perkusję, klarnet i głos barytonowy, prawykonane i zarejestrowane w kościele Ducha Świętego w Stargardzie. Konopczyńska wspominała liczne przeszkody, które trzeba było pokonać. Z początku trudność w znalezieniu śpiewaka zdolnego udźwignąć wymagającą partię doprowadziła ostatecznie do angażu na ostatnią chwilę

Piotra Pierona; ten zaś, szczęśliwie, wniósł do roli niezwykłą skalę i głęboki patos. Później w lodowatą marcową noc premiery zawiodło ogrzewanie kościoła, co zmusiło Konopczyńską do zorganizowania źródeł ciepła dla muzyków. Sprowadzone w ostatnim momencie ogrzewacze promieniowe na propan dodały nagraniu wideo (dostępnemu w internecie) osobliwej, pięknej aury – jakby wykonanie rozgrywało się przy pochodniach, w samym Ogrodzie Getsemani. Gdy przeszkody zostały pokonane, w mroku tego świętego miejsca, pod batutą Kuby Wnuka, zabrzmiało wykonanie naprawdę niezapomniane.

Zwyczaj rozważania ostatnich słów Chrystusa wypowiedzianych na krzyżu sięga pierwszych stuleci Kościoła, lecz z pewnością stał się powszechną praktyką chrześcijańską w czasach, gdy trzynastowieczny filozof i mistyk św. Bonawentura pisał swoje przenikliwe komentarze do tych tekstów. By zgłębić tajemnicę tych wydarzeń, Nowakowski posłużył się tekstem św. Bonawentury jako przewodnikiem kontemplacji. W odróżnieniu od wielu wcześniejszych, słynnych opracowań – jak u Haydna czy MacMillana – nie miał do dyspozycji pełnego chóru, na którym mógłby się oprzeć. Dysponując jedynie głosem barytonowym, by udźwignąć wielowarstwowość tekstów, skierował uwagę najpierw ku wewnętrznemu wymiarowi zdarzenia. „Pomyślałem, że efektowne albo operowe ujęcie tych słów nie jest drogą, którą należy iść. Raczej liczyłem na to, że muzyka – dzięki potencjałowi,

który wykracza poza intelekt – pomoże nam wejść głęboko w tajemnicę tego, co się dokonało, bo wydarzenia te odmieniły nie tylko historię, lecz także samą tkankę rzeczywistości. Moje poszukiwania przesunęły się od śmiałych prób wnikięcia w stan wewnętrzny Boga-Człowieka umierającego w męce – ku zewnętrznym znakom i skutkom Jego cierpienia. Czasem nie byłem pewien, w którym miejscu tej medytacji się znajdujemy, więc po prostu szedłem dalej, by zobaczyć, co wydarzy się później”.

Pomiędzy śpiewanymi odcinkami Nowakowski umieszcza też interludia instrumentalne, często z wyeksponowaną, ruchliwą partią klarnetu solo. Zwracają one uwagę na ludzki odzew wobec tych wydarzeń. Na przykład posępne bulgotanie, miejscami wręcz sardoniczne, w części *The Madness of Crowds* [Szaleństwo tłumów] rozbrzmiewa między pierwszym a drugim z *ostatnich słów*, natomiast pełna czułości medytacja o kobietach u stóp krzyża poprzedza trzecie słowo: *Mulier, ecce filius Tuus. Ecce mater tua* [Niewiasto, oto syn twój... Oto matka twoja]. Ostatnie słowo – gdy Chrystus oddaje ducha Ojcu – zaskakuje triumfalnym tonem, podczas gdy w medytacji, która następuje i domyka całość, mroczna niepewność spleta się z głęboką stanowczością.

Drugie wielkie dzieło na tym albumie, **O Mater Dolorosa!**, wyrosło w cieniu osobistej tragedii kompozytora. Sam autor tak o nim pisze: „Utwór ten pierwotnie dedykowałem naszym wieloletnim

przyjaciołom, Michaelowi i Kelly Sullivanom. W chwili szczególnie dotkliwego nieszczęścia zwróciłem się do Michaela – który, zupełnym zbiegiem okoliczności, był właśnie w bazylice Matki Bożej Bolesnej w Chicago, w Wielki Czwartek wieczorem. Gdy modlił się ze mną, czułem, że przez niego Duch Święty przynosi mi pocieszenie; a potem zachęcił mnie, bym nie przestawał komponować i wciąż szukał Piękna, choć było ono wówczas ostatnią rzeczą, o jakiej potrafiłem myśleć. Nie umiem powiedzieć tego inaczej: Matka Boża wysłuchała tych modlitw, a Duch Święty w sposób cudowny przemienił coś złego w coś pięknego – ku chwale Boga i ku czi cierpiącego serca Wielkiej Niewiasty. Ten utwór jest nimi przepętiony: tymi właśnie modlitwami”.

Oryginalna, jednoczęściowa wersja kompozycji na skrzypce i organy zabrzmiała po raz pierwszy 1 lipca 2022 roku w San Francisco, gdzie skrzypczka Fiona Hughes i organista Ben LaPrairie wykonali ją podczas koncertu towarzyszącego konferencji Sacra Liturgia.

Utwór został następnie rozbudowany do postaci dwuczęściowej, z udziałem smyczków orkiestrowych i perkusji. Kompozytor pisze w swoich notach: „To dzieło jest krzykiem, który rodzi się w sercu niewinnej ofiary przemocy i ostatecznie przechodzi przez serce Matki Bożej Bolesnej – najściślej związanej z konsekwencjami ludzkiej deprawacji i koniecznością przebaczenia. W tej perspektywie, oscylując między tym, co jed-

nostkowe, a tym, co uniwersalne, stykamy się z chaosem i przemocą, po których następują wstrząs i żałoba, a w końcu szansa na odzyskanie równowagi i ruszenie dalej – dzięki nieoczekiwanej wartości cierpienia – ku miejscu światła i siły, którego inaczej nie bylibyśmy w stanie osiągnąć.

Przemoc, o której mowa w tym utworze, uderza słuchacza natychmiast: bęben wielki zostaje brutalnie uderzony siedem razy, uruchamiając gęstą akord i popychając orkiestrę ku granicom dynamiki. Te powracające „uderzenia” akordowe spiralnie opadają w głąb, kończąc zstępowanie w najniższym rejestrze zespołu. Po tej poruszającej, a zarazem niepokojącej introdukcji słyszymy żałobne wejście koncertmistrzyni i solistki Karoliny Hyli-Wybraniec: pierwszą, niepewną i tragiczną odpowiedź. Przemoc jeszcze kilkakrotnie wdziera się do narracji, lecz ostatecznie otrzymujemy chwilę wytchnienia, która otwiera zawiłą i niepewną wewnętrzną drogę. Dla Nowakowskiego część ta oznacza proces przyjmowania tragedii i pierwszej próby nadania jej sensu. Utwór kończy się akordem zbudowanym ze spiętrzonych kwint czystych – gestem łagodnym, a zarazem świeżo opanowanym, przywodzącym na myśl początek dzieła.

Druga część rozpoczyna się pojedynczym pedałem dźwięku g w partii organów, na którym narasta początkowo nieśmiały i punktualistyczny ciąg melodycznych inkrustacji. Gdy melodyczne wypowiedzi powoli zlewają się w całość, nawet w chwili, gdy dotaczają smyczki, rozpoznajemy

zarysy passacaglii. Organy wprowadzają sekwencję melodyczną, którą podejmują następnie skrzypce solo, rozpoczynając muzyczną eksplorację, coraz śmielej rozwijającą się w toku narracji. Jest tu raczej skupienie i kontemplacja niż pełnokrwisty lament pierwszej części, a także rodzące się poczucie odzyskiwania sprawczości. Część narasta ku ekstatycznej kulminacji, w której skrzypce z trudem utrzymują się na powierzchni burzy emocji pod sobą, by ostatecznie ustąpić jednemu, triumfalnemu akordowi c-moll. Cichy pogłos pierwotnej sekwencji melodycznej, który następuje potem, na chwilę przywołuje pierwotny żałobny rys dzieła – już jednak tylko jako wspomnienie, które nie jest w stanie zdominować całości. Gdy skrzypce osiadają na ostatnich dźwiękach, utwór kończy się nagle i surowo współbrzmieniem kwinty czystej g – d, bez cienia dwuznaczności.

Trzecia, finałowa część projektu została zrealizowana pod batutą Szymona Wyrzykowskiego, który połączył własnych chórzystów z goszczącym w Polsce słowackim zespołem Chamber Choir Omnia, by nagrać pierwszy utwór, jaki zamówił u Nowakowskiego: **O Piękności Niestworzona** [*O Beauty Uncreated*]. Jest to opracowanie przejmującego, poetyckiego zakończenia punktu 343. *Dzienniczka św. Faustyny Kowalskiej*.

Utwór, prawykonany podczas dziesiątej edycji Projektu Mozart Wyrzykowskiego w 2011 roku, ze względów praktycznych nie doczekał się wów-

czas satysfakcjonującej rejestracji – co po latach zaowocowało natchnionym „bisem” w roku 2025. Rozpoczynając w ciszy kontemplacyjnego skupienia, opracowanie Nowakowskiego prowadzi od wyznania ku duchowej ekstazie zapisanej w słowach Fausty. Kulminacyjne zdanie – „Czuję, że tonę

w Nim, jako jedno ziarenko piasku w bezdennym oceanie” – spada jak huk fali, by za chwilę wznieść się w świętującym spiętrzeniu. Potem muzyka w tajemniczy sposób wygasa: dźwięk ustępuje ciszy, a niezwykle płodna, roczna współpraca dobiega pięknego końca. *Finis coronat opus*.

Composer **Mark Nowakowski** recalls an amusing moment after the world premiere of *The Seven Last Words of Christ*. He had come up to the church's pastor to thank him for the generous use of his space when a small elderly lady, supported by a cane, hobbled up to her priest with a familiar air of purpose. She said, with fire in her eyes, “and *that*, dear Pastor, is what our Lenten processions should sound like!” She turned with a huff and ambled off, but the composer could not have been happier. Nowakowski has long held that serious music can nevertheless appeal to common people without musical training, and that so much of modern composition had lost the plot in becoming an academic niche or specialist exercise. He previously said: “If a person is going to give their precious time to listen to my music, and I in turn lead them to some difficult places, I owe them something in return. I hope that they can come away feeling larger and deeper and more awake after the experience. I do think that the artist is tasked with such a mission: it's our ontological purpose.”

While Nowakowski's music is no exercise in easy-listening simplicity – just witness the opening violence of *O Mater Dolorosa!*, and the unflinching and many-layered series of dirges which follow – he nevertheless came to Stargard to work with the Orkiestra Camerata Stargard to forge a musical experience for the entire community. This album is a record of this beautiful collaboration between composer, city, and orchestra, and it is a project that begins in family, friendships, and memory.

We begin with the creative friendship between composer Mark Nowakowski and conductor Szymon Wyrzykowski, who were initially introduced by the composer's cousin Joanna in the early parts of their respective careers. They have since collaborated on several projects (including the recording of *tu autem, Domine* for Nowakowski's 2022 DUX release, *Metanoia*). In 2022, Wyrzykowski approached Nowakowski to compose a new work for soprano soloist and orchestra – *Speravit anima mea in Domino* – which would be a part of the new

Soni Spatium festival in Stargard, Poland. The festival – which celebrates the music of the town’s own local legend, composer Marek Jasinski – also happened to be the hometown of composer Mark Nowakowski’s mother, while the work was premiered in the church where his Mother was baptized; a surreal turn for the composer indeed.

This premiere would also place Nowakowski’s work before the musicians of the rising ensemble Orkiestra Camerata Stargard and their new executive director, Monika Konopczyńska. The latter was still freshly mourning the death of her husband and the orchestra’s founder, Grzegorz Konopczyński (to whom this album is dedicated). Conversations soon began between Nowakowski and Konopczyńska about a further collaboration, at which point she came back to him with a rather ambitious commission: a new setting of *The Seven Last Words of Christ*. The result of this was the composer’s luminous setting for string orchestra, percussion, clarinet, and baritone voice, premiered and recorded in the Church of the Holy Spirit in Stargard. Konopczyńska recalled a number of hurdles that had to be overcome. Initially, the difficulty of locating a singer to handle the demanding part ultimately led to the last-minute hiring of Piotr Pieron, who fortuitously brought incredible range and deep pathos to the role. Later on the frigid March night of the premiere, the church’s heating was malfunctioning, forcing Konopczyńska to figure out the logistics of heat for her musicians. The resulting

propane-fueled flame heaters which she somehow located at the last moment added a wonderful ambiance to the concert video (which can now be viewed online), as if the performance were happening by torchlight in the Garden of Gethsemane itself. Hurdles conquered, in the dark of this holy place and under the baton of Kuba Wnuk, a truly memorable performance would follow.

The practice of meditating upon the final words of Christ from His cross goes back to the early centuries of the Church, but was certainly a mainstream Christian practice by the time the 13th century philosopher and mystic St. Bonaventure wrote his deep commentaries on the texts. In seeking a way to enter the mystery of these events, Nowakowski worked with St. Bonaventure’s text as a contemplative guide. Unlike many previous famous settings (Haydn, MacMillan), Nowakowski did not have the luxury of a full choir to draw upon. With a single baritone voice to express these many-layered texts, Nowakowski found himself instead first focusing on the interiority of the event. “I thought a flashy or operatic setting of these words was not the direction to take. Rather, I hoped that music, with its supra-intellectual potential, could help draw us deeply into the mystery of what had occurred, as these events changed not only history, but the fabric of reality itself. My musical search moved from daring to speculate on the inward state of the God-man dying a torturous death, to the outward signs

and effects of His passion. Sometimes I wasn't sure where we were in this meditation, so I just kept going to see what would happen next."

Nowakowski also places instrumental interludes between the sung sections, often led by the addition of richly moving solo clarinet lines. This seems to draw one's attention to the human response to these events. For instance, the sinister burbling and even sardonic *The Madness of Crowds* sits between the first and second of the *Last Words*, while a heartfelt meditation on the women at the foot of the cross precedes the third word, which is *Mulier, ecce filius Tuus. Ecce mater tua [Woman, behold thy son... Behold thy Mother]*. The final word – Christ giving up his spirit to His Father – is surprisingly triumphant, while dark uncertainty mingles with deep resolve in the meditation which follows and closes the piece.

The second large work on this album, ***O Mater Dolorosa!***, emerges from a period of private tragedy in the composer's life. The composer writes: "The work is originally dedicated to our longtime friends, Michael and Kelly Sullivan. I reached out to Michael in a moment of intense tragedy and darkness, and at that moment he was coincidentally standing in the Basilica of Our Lady of Sorrows in Chicago on Holy Thursday Night. I could feel the Holy Spirit console me through him as he prayed with me, after which he encouraged me to keep composing and pursuing Beauty when that was the farthest thing from my mind. I don't know how else

to put it: Our Lady answered these prayers, and the Holy Spirit miraculously transformed something evil into something beautiful to give glory to God and honor to the suffering heart of the Great Woman. This piece is full of those prayers."

The original single-movement version of the piece, for violin and organ, was premiered on July 1, 2022, in San Francisco, where violinist Fiona Hughes and organist Ben LaPrairie performed it at a concert associated with the Sacra Liturgia conference.

The piece was expanded into a two-movement work, including orchestral strings and percussion. The composer writes in his notes: "This work is a cry which emanates from the heart of an innocent victim of violence, and ultimately passes through the heart of our Lady of Sorrows, who is most intimately associated with the consequences of human depravity and the necessity of forgiveness. In this framework, suspended between the individual and the universal, we encounter chaos and violence, followed by shock and grief, and ultimately the chance to find our footing and proceed via the unexpected value of our suffering to a place of clarity and strength that could not otherwise be accessed without it."

The violence referenced in this work meets the listener immediately, with the bass drum being savagely struck seven times, driving a dense chord while pushing the orchestra to its dynamic limit. These repeated chordal "strikes" then spiral

downwards into the depths, ending their descent in the bottom register of the ensemble. At the completion of this moving yet unsettling introduction, we hear concertmaster and soloist Karolina Hyla-Wybraniec's mournful entrance: the hesitant and tragic first response. The violence interjects several more times, but ultimately, we are allowed a moment of repose which begins a twisting and searching emotional journey. For Nowakowski, this movement represents the process of accepting and making some initial sense of tragedy. The work ends on a chord composed of a stack of perfect fifths, a gentle yet newly controlled gesture reminiscent of the work's opening.

The second movement begins with a single G pedal in the organ, upon which an initially hesitant and pointillistic series of melodic interjections are layered. As the melodic statements slowly coalesce into a more certain whole, we perceive a *passacaglia* being revealed even as the strings enter. The organ introduces a melodic sequence which is then echoed by the solo violin, beginning a process of musical exploration which becomes more assertive as it develops. There is repose and contemplation here, rather than the full-throated lament of the first movement, and an emerging sense of one reasserting himself. The movement grows towards an ecstatic climactic eruption, where the violin strainingly remains afloat on the storm of emotion beneath it, ultimately succumbing to a single triumphant C minor chord.

The quiet echo of the original melodic sequence which follows is also briefly reminiscent of the work's original mourning character, but only as a memory which can no longer overwhelm. As the violin settles into its final notes, the piece ends suddenly and starkly on a G – D perfect fifth sonority, all ambiguity removed.

The third and final part of the project was completed under the baton of Szymon Wyrzykowski, who brought together his own choristers with the visiting Slovak ensemble Chamber Choir Omnia to record the very first work he had commissioned from Nowakowski, **O Piękności Niestworzona** [O Beauty Uncreated]. It is a setting of the moving and poetic conclusion of section 343 from the spiritual diary of St. Faustyna Kowalska.

First premiered during the tenth edition of Wyrzykowski's Projekt Mozart in 2011, practical limitations prevented the adequate recording of this piece, setting up this inspired encore performance in 2025. Beginning in the hush of contemplative mystery, Nowakowski's setting follows the progression from acknowledgment towards spiritual ecstasy in Faustyna's text. The climactic words: "I feel that I am drowning in Him, like a single grain of sand in an unfathomable ocean" land like the crashing of a wave, cresting in celebration. From there the music fades away mysteriously – sound surrenders to silence, and a most fruitful year-long collaboration is beautifully concluded. *Finis coronat opus.*

2

I. Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.

Ojcie, przebacz im, bo nie wiedzą, co czynią.

Father, forgive them, for they know not what they do.

4

**II. Amen, dico tibi, hodie mecum eris
in paradiso.**

Zaprawdę, powiadam ci: dziś będziesz ze Mną w raju.

Amen, I say to thee, this day thou shalt be with Me
in paradise.

6

III. Mulier, ecce filius tuus. Ecce mater tua.

Niewiasto, oto syn twój... Oto matka twoja.
Woman, behold thy son... Behold thy mother.

8

IV. Eli, Eli, lama sabachthani?

Deus, Deus meus, quare me dereliquisti?
Boże mój, Boże mój, czemuś Mnie opuścić?
My God, My God, why hast Thou forsaken Me?

11

V. Sitio.

Pragnę.
I thirst.

12

VI. Consummatum est.

Wykonało się.
It is consummated.

13

VII. Pater, in manus Tuas commendo spiritum meum.

Ojczy, w ręce Twoje oddaję ducha Mego.
Father, into Thy hands I commend My spirit.

17

**O Piękności Niestworzona
O Beauty Uncreated**

O Piękności nie stworzona,
O Beauty Uncreated,

kto Ciebie raz pozna, ten nic innego kochać nie może.
whoever has once known You, can love nothing else.
Czuję, że nie ma ani jednej kropli krwi we mnie,
która by nie płonęła miłością ku Tobie.
I feel that I do not have a single drop of blood within me
that does not burn with love for You.

Czuję otchtań swej duszy bezdenną
i nic jej nie wyrówna – jeno Bóg sam.
I feel the abyss of my soul, bottomless,
and nothing can fill it – only God Himself.

Czuję, że tonę w Nim,
jako jedno ziarenko piasku w bezdennym oceanie.
I feel that I am drowning in Him,
like a single grain of sand in an unfathomable ocean.

Urodzony w Chicago w 1978 roku w rodzinie polskich emigrantów kompozytor **Mark NOWAKOWSKI** dorastał na styku środowiska Polonii, głównego nurtu amerykańskiego życia i letnich pobytów w Polsce. Kulturowe kontrasty, spotęgowane religijnymi poszukiwaniami, odcisnęły na nim silne piętno – z czasem przerodziło się ono w surowy indywidualizm, potrzebę podtrzymywania pamięci kulturowej oraz duchową tęsknotę, tak wyraźnie obecną w jego twórczości.

Mówiąc o muzyce Nowakowskiego, skrzypaczka Fiona Hughes – dyrektorka artystyczna

zespołu Three Notch'd Road i jego częsta współpracowniczka – zauważyła: „Niedawno czytałam artykuł o Jamesie MacMillanie w *First Things*, gdzie autor przytacza słowa Edwarda Elgara, który pisał kiedyś o muzyce, że »gdyby ją przeciąć, zaczęłaby krwawić«. Myślę, że to samo dotyczy muzyki Marka: jest brzemienne w intensywność”. Sam kompozytor podkreśla, że komentatorzy opisywali Henryka Mikołaja Góreckiego jako twórcę komponującego „z trzewi”, a także przywołuje porównanie Paula Hilliera, zestawiającego muzykę Arvo Pärta ze wschodnią ikonografią. W jego nocie biograficznej i deklaracji artystycznej pojawia się również cytat z niemieckiego filozofa Dietricha von Hildebranda, wedle którego piękno „otwiera nasze serca, zapraszając do transcendencji i prowadząc nas *in conspectu Dei* – przed oblicze Boga”.

Muzyka Nowakowskiego była zamawiana i wykonywana w Stanach Zjednoczonych przez wybitnych wykonawców oraz instytucje, m.in. Kronos Quartet, Cleveland Chamber Symphony, Three Notch'd Road, Composers, Inc., His Majesty's Men, wiolonczelistę Jeffreya Zeiglera, Cleveland Chamber Choir, Band of Voices, cykl Stony Brook Premieres!, Crested Butte Music Festival, Benedict XVI Institute for Sacred Music and Divine Worship w San Francisco, Canton Symphony Orchestra (Ohio), Vox Musica of Sacramento, Chór Bazyliki Narodowego Sanktuarium Niepokalanego Poczęcia w Waszyngtonie oraz chóry przy kościele

św. Jana Kantego w Chicago. W Polsce jego utwory wykonywali i zamawiali m.in. Kwartet Śląski, Orkiestra Camerata Stargard, stowarzyszenie „Mozart 2003”, Soni Spatium Festival, Chór Akademicki im. prof. Jana Szyrockiego Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie oraz Cracow Brass Quintet. Jego muzykę wykonywał również Chamber Choir Omnia działający przy Uniwersytecie Żylińskim (Słowacja). Pełnił funkcję kompozytora-rezydenta zespołu His Majesty's Men, a także zasiadał w radzie dyrektorów Catholic Art Institute. W 2025 roku jego *Lacrimosa* zabrzmiało po raz pierwszy w Carnegie Hall w wykonaniu Sonus Cantus Chamber Choir.

Debiutancki album kompozytora wydany przez Naxos, *Blood, Forgotten*, został doceniony przez magazyn „Gramophone” za „intensywne, emocjonalne światy” oraz „twórczość zarazem bezkompromisową, niepokojącą i mistyczną”. Recenzent wskazywał przy tym na „dramaturgię i atmosferę psychologiczną, jakby Bartók i Szostakowicz zagłędali [Nowakowskiemu] przez ramię”, podkreślając jednak jego własne poczucie pilności, rytmu i barwy. David Denton napisał, że wraz z tym wydawnictwem „Mark Nowakowski sytuuje się wśród kompozytorów wyznaczających kierunki”. Drugi album Nowakowskiego – *Metanoia* – szybko znalazł się na pierwszym miejscu rankingu platformy Amazon w kategorii „New Classical”.

Poza obiegiem muzyki klasycznej i sakralnej Nowakowski wybiórczo podejmuje również prace

nad muzyką do filmów dokumentalnych, a jego teksty ukazują się w licznych czasopismach i portalach. Jego utwory znalazły się w dokumentalnej trylogii *Mass of the Ages*, która zyskała szeroki rozgłos, notując milionowe odsłony na całym świecie.

Prowadził działalność dydaktyczną na University of Maryland, w Christendom College oraz w Benedictine University. Obecnie jest profesorem nadzwyczajnym na Kent State University w stanie Ohio.

Born in Chicago in 1978 to Polish immigrants, composer **Mark NOWAKOWSKI** grew up between the Polish diaspora, mainstream American life, and summers spent visiting Poland. These cultural contrasts along with his religious explorations made a powerful impression upon Nowakowski, one which grew into the rugged individualism, cultural remembrance, and spiritual yearning which is so clearly heard in his musical output.

When discussing Mark Nowakowski's music, violinist Fiona Hughes – artistic director of Three Notch'd Road and a frequent collaborator – remarked, “I was recently reading an article about James MacMillan in *First Things*, where the author quotes Edward Elgar, who once wrote of music that ‘if you cut it, it would bleed.’ I think this is true of Mark's music as well: it's pregnant with such intensity.” The composer himself draws particular

attention to commentators' fondness for describing Henryk Mikołaj Górecki as writing "from the gut," and he also cites Paul Hillier's comparison of Arvo Pärt's music to Eastern iconography. His biographical note and artistic statement likewise quote the German philosopher Dietrich von Hildebrand, who wrote that beauty "opens our hearts, inviting us to transcendence and leading us *in conspectu Dei* – before the face of God."

His music has been commissioned and performed by leading ensembles and institutions in the United States, including the Kronos Quartet, the Cleveland Chamber Symphony, Three Notch'd Road, Composers, Inc., His Majesty's Men, cellist Jeffrey Zeigler, the Cleveland Chamber Choir, Band of Voices, the Stony Brook Premieres! series, the Crested Butte Music Festival, the Benedict XVI Institute for Sacred Music and Divine Worship in San Francisco, the Canton Symphony Orchestra (Ohio), Vox Musica of Sacramento, the Choir of the Basilica of the National Shrine of the Immaculate Conception in Washington (D.C.), and the choirs of St. John Cantius in Chicago. In Poland, his work has been commissioned and performed by the Silesian Quartet, Orkiestra Camerata Stargard, the "Mozart 2003" Association, the Soni Spatium Festival, the Jan Szyrocki Memorial Choir of West Pomeranian University of Technology in Szczecin, and the Cracow Brass Quintet, among many others. His music has also been performed by Chamber Choir Omnia, based at the University of Žilina

(Slovakia). He has served as composer-in-residence for His Majesty's Men and on the Board of Directors for the Catholic Art Institute. In 2025, his *Lacrimosa* was premiered at Carnegie Hall by Sonus Cantus Chamber Choir.

His debut album on Naxos, *Blood, Forgotten*, was praised by *Gramophone* magazine for its "intense emotional worlds" with "writing that is at once fierce, haunting, and mystical," while evoking "dramatic and psychological atmospheres as if Bartók and Shostakovich were looking over [Nowakowski's] shoulder, but with his own sense of urgency, rhythm, and color." Reviewer David Denton writes that "Mark Nowakowski has positioned himself among the cutting-edge composers" with this album release. His second portrait disc – *Metanoia* – quickly reached #1 on Amazon's new classical charts.

Beyond the classical and sacred music worlds, Nowakowski has also selectively worked in documentary film scoring, while his articles appear in many publications. His music has been part of the *Mass of the Ages* documentary trilogy, which has become a viral hit, garnering millions of views worldwide.

He has taught at the University of Maryland, Christendom College, Benedictine University, and is currently Associate Professor of Music at Kent State University in Ohio.

Piotr PIERON. Śpiewak, kameralista, dyrygent, wokalista. Specjalizuje się w wykonawstwie muzyki współczesnej i dawnej. Jako solista występował m.in. na deskach Teatru Wielkiego – Opery Narodowej w Warszawie, Teatru Wielkiego w Poznaniu, Opery Bałtyckiej, Opery Nova w Bydgoszczy, Warszawskiej Opery Kameralnej, Filharmonii Narodowej w Warszawie i większości pozostałych polskich filharmonii oraz na scenach operowych Szwajcarii, Hiszpanii, Francji, Estonii, Rosji i Japonii.

Założyciel zespołu wokalnego proMODERN, nagrodzonego pięcioma statuetkami Fryderyka.

Wybitny kameralista, zapraszany do współpracy przez The King's Singers, współpracujący m.in. z Voces8, Cantando Admont, Ricercar Consort oraz innymi ansablami muzyki współczesnej, dawnej i rozrywkowej. Jako solowy piosenkarz śpiewał dla kilkudziesięciotysięcznej publiczności.

Piotr PIERON. Singer, chamber music performer, conductor, vocalist. Specializes in modern art and early music. Performed solo at Warsaw Philharmonic and most of Polish philharmonics and theatres (including The Teatr Wielki – Polish National Opera in Warsaw, Teatr Wielki in Poznań, Baltic Opera, Castle Opera in Szczecin, Opera Nova in Bydgoszcz) and foreign opera stages in Spain, France, Estonia, Russia and Japan receiving excellent reviews.

Founder of the renowned proMODERN contemporary vocal sextet, awarded five Fryderyk statuettes – the Polish musical industry awards. Prominent chamber music performer, invited to collaborate by The King's Singers, worked with Voces8, Cantando Admont, Ricercar Consort and other modern, early music, jazz and pop ensembles, performing before audiences of tens of thousands.

Karolina Hyla-Wybraniec urodziła się w 1990 roku w Kędzierzynie-Koźlu. Edukację muzyczną rozpoczęła w Państwowej Szkole Muzycznej w Kędzierzynie-Koźlu, a następnie kontynuowała ją w Opolu. Jest absolwentką Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, którą ukończyła z wyróżnieniem w 2014 roku w klasie skrzypiec Beaty Warykiewicz-Siwy oraz Adama Mokrusa.

Jest laureatką Konkursu Bachowskiego im. Stanisława Hajzera oraz Ogólnopolskiego Forum Młodych Instrumentalistów. Jako współzałożycielka

kwartetu Smyczkowego Apotheosis zdobywała nagrody w międzynarodowych konkursach kameralnych w Polsce i za granicą. Uczestniczyła w licznych kursach mistrzowskich i warsztatach prowadzonych przez wybitnych pedagogów i zespoły kameralne.

W latach 2014–2017 była muzykiem Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Gorzowskiej. Od 2017 roku jest skrzypkiem Orkiestry Symfonicznej Filharmonii im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie, a od 2019 roku pełni funkcję koncertmistrza. Prowadzi intensywną działalność solistyczną i kameralną, występując na prestiżowych festiwalach i dokonując licznych nagrań płytowych oraz filmowych, w tym albumu *Christmas Time*, wyróżnionego platynową płytą.

Karolina Hyla-Wybraniec was born in 1990 in Kędzierzyn-Koźle, Poland. She began her musical education at the State Music School in Kędzierzyn-Koźle and continued it in Opole. She is a graduate of the Karol Szymanowski Academy of Music in Katowice, where she graduated with honors in 2014 in the violin class of Beata Warykiewicz-Siwy and Adam Mokrus.

She is a laureate of the Stanisław Hajzer Bach Competition and the National Forum of Young Instrumentalists. As a co-founder of the Apotheosis String Quartet, she won awards at international chamber music competitions in Poland

and abroad. She participated in numerous master classes and workshops led by outstanding pedagogues and chamber ensembles.

From 2014 to 2017, she was a musician in the Gorzów Philharmonic Symphony Orchestra. Since 2017, she has been a violinist in the Mieczysław Karłowicz Philharmonic Symphony Orchestra in Szczecin, and since 2019 she has held the position of concertmaster. She pursues an intensive solo and chamber music career, performing at prestigious festivals and making numerous CD and film recordings, including the album Christmas Time, which was awarded a platinum record.

Orkiestra Camerata Stargard powstała w 2017 roku prowadzona przez Fundację Camerata Stargard im. Grzegorza Konopczyńskiego, regularnie występuje w stargardzkich świątyniach – w Kolegacie Najświętszej Maryi Panny Królowej Świata, Kościele Ducha Świętego oraz w Stargardzkim Centrum Kultury, propagując muzykę klasyczną wśród mieszkańców Stargardu. Orkiestra zaskakuje również nowatorskimi projektami, łączącymi muzykę klasyczną z jazzem, punkiem czy elektroniką. Ma także na swoim koncie wiele prawykonań dedykowanych orkiestrze.

Orkiestra Camerata Stargard jest jednym z głównych wykonawców cyklicznego Międzynarodowego Festiwalu im. prof. Marka Jasińskiego

Soni Spatium, który odbywa się od 2021 roku w Stargardzie.

Orkiestra ma charakter projektowy a trzon zespołu stanowią młodzi muzycy ze stargardzkiej szkoły muzycznej II stopnia, jej absolwenci – studenci Akademii Muzycznych oraz kadra pedagogiczna z ogromnym wsparciem ze strony muzyków Filharmonii Szczecińskiej im. Mieczysława Karłowicza w Szczecinie. Do tego czasu zagrała kilkadziesiąt koncertów. Gra przede wszystkim w składzie kameralnym, zapraszając często do współpracy wybitnych solistów. Współpracuje na stałe z dwoma dyrygentami Kubą Wnukiem i Szymonem Wyrzykowskim.

The **Orkiestra Camerata Stargard** was founded in 2017 and is run by the Grzegorz Konopczyński Camerata Stargard Foundation. It regularly performs in Stargard's churches – in the Collegiate Church of the Blessed Virgin Mary, Queen of the World; the Church of the Holy Spirit; and the Stargard Cultural Center – promoting classical music among the residents of Stargard. The orchestra also surprises with innovative projects combining classical music with jazz, punk, and electronic music. It also has many world premieres dedicated to the orchestra to its credit.

The Camerata Stargard Orchestra is one of the main performers of the cyclical International

Professor Marek Jasiński Soni Spatium Festival, which has been held in Stargard since 2021.

The orchestra operates on a project basis, and the core of the ensemble consists of young musicians from the Stargard secondary music school, its graduates – students of Music Academies, and teaching staff, with enormous support from

musicians of the Mieczysław Karłowicz Szczecin Philharmonic. To date, it has played several dozen concerts. It primarily performs in a chamber ensemble, often inviting outstanding soloists to collaborate. It permanently collaborates with two conductors, Kuba Wnuk and Szymon Wyrzykowski.

Członkowie Orkiestry Camerata Stargard w trakcie nagrania utworu
Siedem ostatnich słów Chrystusa
Members of Orkiestra Camerata Stargard during the recording
of The Seven Last Words of Christ

I Skrzypce | 1st Violins

Karolina Hyla-Wybraniec
(koncertmistrz | concertmaster)

Elżbieta Fabiszak-Dąbrowska
Anna Majewska
Maciej Musiał
Maria Kanarek

II Skrzypce | 2nd Violins

Karolina Uźniak-Gunia
Karolina Sawrymowicz
Beata Jakubowska
Magdalena Ławnicka

Altówki | Violas

Dawid Pajdzik
Kamila Marchlewicz
Zuzanna Konopczyńska

Wiolonczele | Cellos

Agnieszka Borkowska
(koncertmistrz | concertmaster)

Klara Świdrów
Dominika Szcześniak

Kontrabas | Double bass

Krzysztof Borkowski

Klarnet | Clarinet

Małgorzata Przybysz

Perkusja | Percussion

Dariusz Jagiełło
Marcin Rakowski

**Członkowie Orkiestry Camerata Stargard
w trakcie nagrania utworu *O Mater Dolorosa!*
Members of Orkiestra Camerata Stargard
during the recording of *O Mater Dolorosa!***

I Skrzypce | 1st Violins

Elżbieta Fabiszak-Dąbrowska
(koncertmistrz concertmaster)

Joanna Hajkiewicz

Małgorzata Staszewska-Janik

Anna Majewska

Maciej Musiał

II Skrzypce | 2nd Violins

Karolina Uźniak-Gunia

Karolina Sawrymowicz

Beata Jakubowska

Magdalena Ławnicka

Altówki | Violas

Piotr Cholewa

Kamila Marchlewicz

Szymon Słowik

Wiolonczele | Cellos

Agnieszka Borkowska
(koncertmistrz | concertmaster)

Klara Świdrów

Dominika Szcześniak

Kontrabas | Double bass

Krzysztof Borkowski

Perkusja | Percussion

Maciej Uchal

Organy | Organ

Katarzyna Ganczarska

**Członkowie Orkiestry Camerata Stargard
w trakcie nagrania utworu *O Piękności Niestworzona*
Members of Orkiestra Camerata Stargard
during the recording of *O Beauty Uncreated***

I Skrzypce | 1st Violins

Karolina Hyla-Wybraniec
(solo, koncertmistrz | solo, concertmaster)

Elżbieta Fabiszak-Dąbrowska
Joanna Hajkiewicz
Maciej Musiał
Anna Majewska

II Skrzypce | 2nd Violins

Karolina Uźniak-Gunia
Karolina Sawrymowicz
Beata Jakubowska
Magdalena Ławnicka

Altówki | Violas

Dawid Pajdzik
Kamila Marchlewicz
Zuzanna Konopczyńska

Wiolonczele | Cellos

Agnieszka Borkowska
(koncertmistrz | concertmaster)
Dominika Szcześniak
Klara Świdrów

Kontrabas | Double bass

Krzysztof Borkowski

Oboje | Oboes

Mateusz Żurawski
Michał Balcerowicz

Trąbki | Trumpets

Dawid Głogowski
Tomasz Dąbrowski

Waltornie | Horns

Katarzyna Sułkowska
Łukasz Regina

Perkusja | Percussion

Dariusz Jagiełło
Tomasz Andrzejewski

Kuba WNUK. Dyrygent, w latach 2019–2024 związany z Warszawską Operą Kameralną. Za sprawą Festiwalu Mozartowskiego w Warszawie ma w repertuarze większość dzieł scenicznych Wolfganga Amadeusza Mozarta, które dyrygował m.in. podczas tournée po Japonii w 2019 roku.

Współpracował z wieloma orkiestrami i teatrami operowymi w Polsce i za granicą, m.in. Teatrem Wielkim w Łodzi, Operą Krakowską, Operą na Zamku w Szczecinie, Operą Śląską w Bytomiu, Operą Wrocławską, Filharmonią Warmińsko-Mazurską, Staatskapelle Schwerin i Polską Orkiestrą Sinfonia Iuventus.

Ukończył dyrygenturę orkiestrową i korepetycję operową w Hochschule für Musik und Theater w Rostocku oraz muzykę kościelną i dyrygenturę chóralną w Akademii Sztuki w Szczecinie, gdzie obecnie wykłada. Ma otwarty przewód doktorski na Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie.

Doskonalił swoje umiejętności na licznych kursach mistrzowskich (m.in. z Bernardem Haitinkiem).

Wykonuje również muzykę współczesną, dokonał prawykonań dzieł Jung-A Lim i Marka Nowakowskiego. Od 2019 regularnie współpracuje z Orkiestrą Camerata Stargard, a w latach 2021–2024 kierował muzycznie Festiwalem Mozart Junior.

Dyrygował Galą Finałową XXX Festiwalu Mozartowskiego w Warszawie (2021) z udziałem Simone Kermes.

Przygotował i poprowadził liczne premiery operowe, w tym polskie premiery mniej znanych dzieł Gaetano Donizettiego oraz Gian Carlo Menottiego.

Kuba WNUK. The conductor was associated with the Warsaw Chamber Opera from 2019 to 2024. Thanks to the Mozart Festival in Warsaw, his repertoire includes most of Wolfgang Amadeus Mozart's stage works, which he conducted, among others, during a tour in Japan in 2019.

He has collaborated with numerous orchestras and opera houses in Poland and abroad,

including the Lodz Grand Theatre, the Krakow Opera, the Opera at the Castle in Szczecin, the Silesian Opera in Bytom, the Wrocław Opera, the Warmian-Masurian Philharmonic, the Staatskapelle Schwerin, the Polish Sinfonia Iuventus Orchestra, and others.

He completed his studies in orchestral conducting and opera coaching at the Hochschule für Musik und Theater in Rostock, and in church music and choral conducting at the Academy of Arts in Szczecin, where he currently teaches. He is currently pursuing his doctoral degree at the Chopin University of Music in Warsaw. He has honed his skills at numerous master classes (including with Bernard Haitink).

Wnuk also performs contemporary music, and has premiered works by Jung-A Lim and Mark Nowakowski. Since 2019, he has regularly collaborated with the Orkiestra Camerata Stargard, and from 2021 to 2024 he was the musical director of the Mozart Junior Festival.

He conducted the Final Gala of the 30th Mozart Festival in Warsaw (2021) with the participation of Simone Kermes. He has prepared and conducted numerous opera premieres, including Polish premieres of lesser-known works by Gaetano Donizetti and Gian Carlo Menotti.

Chór kameralny OMNIA powstał w 2003 roku na Uniwersytecie Żylińskim, kiedy do istniejącego wcześniej chóru żeńskiego dołączyli śpiewacy. Od tego czasu zespół regularnie bierze udział w festiwalach i konkursach chórальных, niemal zawsze wracając z najwyższymi laureami. Najważniejszym celem pozostaje jednak nieustanne doskonalenie się, poszukiwanie nowych inspiracji oraz inspirowanie innych.

Do naszych ostatnich osiągnięć konkursowych należą Nagroda Grand Prix na festiwalu Gaude Cantem 2018 w Polsce oraz dwa złote medale podczas World Choir Games 2014 w Rydze na Łotwie. Zespół organizuje własne koncerty, uczestniczy w rozmaitych warsztatach, międzynarodowych festiwalach i wydarzeniach krajowych, przybliżając publiczności sztukę śpiewu a cappella.

Repertuar chóru obejmuje utwory kompozytorów różnych narodowości i reprezentujących odmienne style – od renesansu po muzykę XXI wieku. Szczególną satysfakcję sprawia nam praca nad kompozycjami nietuzinkowymi, intrygującymi pod względem brzmienia lub koncepcji wizualnej.

OMNIA – wszystko we wszystkim...

Chamber Choir OMNIA was created at University of Žilina in 2003, when male singers joined the existing women's choir. Omnia has attended a lot of festivals and competitions since then, usually

bringing home top honors. The main goal, though, is restless improvement, finding new inspirations and to inspire others.

Our most recent achievements at competitions are Grand Prix prize at Gaude Cantem 2018 in Poland and 2 gold medals at World Choir Games 2014 in Riga, Latvia. We organize concerts, attend various workshops, international festivals, and

domestic events where Omnia presents the art of a cappella singing to the public.

In our repertoire, we have compositions of various nations and genres, from Renaissance to 21st century. Unconventional, interesting compositions in sound or visual interpretation are always a pleasant challenge for us.
OMNIA – all in everything...

Członkowie Chóru kameralnego OMNIA w trakcie nagrania utworu *O Piękności Niestworzona*
Members of the Chamber Choir OMNIA during the recording of *O Beauty Uncreated*

Soprany | Sopranos

Viera Mokošová Sládková
Mária Pohanková Zahatlanová
Monika Bažíková

Alty | Altos

Jana Batunová
Martina Fundárková

Tenory | Tenors

Martin Medňanský
Juraj Chodelka

Basy | Basses

Metod Huljak
Július Kuna

Chór Akademicki im. prof. Jana Szyrockiego Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie został założony w listopadzie 1952 roku przez ówczesnego studenta Politechniki Szczecińskiej, późniejszego profesora – Jana Szyrockiego, który pełnił nieprzerwanie funkcję Dyrektora Artystycznego i Dyrygenta chóru do 2003 roku. Zespół pod jego kierownictwem stał się jednym z najlepszych i najciekawszych chórów akademickich na świecie. Ma na swoim koncie tysiące koncertów, setki międzynarodowych tournée, nagrania fonograficzne, udział w najbardziej prestiżowych festiwalach oraz w wykonaniach i prawykonaniach dzieł wokalnie-instrumentalnych i a cappella. Od października 2006 roku stanowisko dyrektora artystycznego i dyrygenta objął uczeń Profesora Szyrockiego – dr Szymon Wyrzykowski.

Oprócz bogatego programu a cappella zespół wykonuje liczne dzieła oratoryjno-kantatowe różnych epok, ze szczególnym uwzględnieniem dzieł z XX i XXI wieku. Chór prawykonał wiele dzieł dedykowanych mu przez współczesnych kompozytorów.

Na swoim koncie zespół posiada wiele nagród i wyróżnień (między innymi na własność Brązową Lutnię konkursu „Legnica Cantat”). Za swoją działalność w dziedzinie kultury chór otrzymał szereg najwyższych odznaczeń, nagród i medali od władz państwowych i regionalnych.

The **Jan Szyrocki Memorial Choir of West Pomeranian University of Technology in Szczecin** was established in November 1952 by a then student of the Szczecin University of Technology, later professor, Jan Szyrocki, who continuously held the position of Artistic Director and Conductor of the Choir until 2003. Under his leadership, the ensemble became one of the best and most interesting academic choirs in the world. The Choir has given thousands of concerts and has been on hundreds of international tours; it has also recorded a number of CDs and has participated in the most prestigious festivals. Moreover, it has performed and premiered vocal and instrumental works a cappella. Since October 2006, the position of Artistic Director and Conductor has been held by a student of Professor Szyrocki – Szymon Wyrzykowski, DMus.

In addition to its rich a cappella repertoire, the ensemble performs numerous oratorio and cantata works of various eras, with particular emphasis on 20th- and 21st-century pieces. The Choir has premiered a number of works dedicated to it by contemporary composers.

The ensemble has also won many prizes and honourable mentions (including a Bronze Lute in the ‘Legnica Cantat’ Competition). For its activities in the field of culture, the Choir has received highest decorations, awards, and medals from both state and regional authorities.

**Członkowie Chóru Akademickiego im. prof. Jana Szyrockiego Zachodniopomorskiego
Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie w trakcie nagrania utworu *O Piękności Niestworzona*
Members of the Jan Szyrocki Memorial Choir of West Pomeranian University of Technology
in Szczecin during the recording of *O Beauty Uncreated***

Soprany | Sopranos

Marta Piaszczyk
Kamilla Szydłowska-Kępińska
Magdalena Muża
Magdalena Nowińska

Alty | Altos

Alicja Toś
Magdalena Skowrońska
Agnieszka Księżak
Maria Lubańska

Tenory | Tenors

Grzegorz Bosy
Jan Kępiński
Stanisław Lendzion

Basy | Basses

Kamil Łacina
Grzegorz Mazaraki
Jerzy Miłoszewski

Szymon WYRZYKOWSKI (ur. 1979 w Choszczynie) – dyrygent i animator życia muzycznego. Studiował dyrygenturę chóralną w Akademii Muzycznej w Poznaniu (Filia w Szczecinie) w klasie prof. Jana Szyrockiego oraz dyrygenturę symfoniczno-operalną w Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina w Warszawie w klasie prof. Antoniego Wita. Doktorat uzyskał w 2011 roku, a w 2018 – stopień doktora habilitowanego.

Od 2006 roku jest dyrygentem i dyrektorem artystycznym Chóru Akademickiego im. prof. Jana Szyrockiego Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie,

a od 2023 również Chóru „Collegium Maiorum” ZUT. Z zespołami tymi zrealizował ponad 400 koncertów a cappella i oratoryjnych w Polsce oraz w kilkunastu krajach Europy, Azji i Ameryki Południowej.

Od 2003 roku kieruje Stowarzyszeniem „Mozart 2003”, specjalizującym się w wykonawstwie muzyki sakralnej; zrealizował ponad 60 koncertów oratoryjnych z muzyką Wolfganga Amadeusza Mozarta oraz nagranie *Alternative Concept of Sacred Music* (2013). Jest wieloletnim dyrektorem artystycznym Międzynarodowej Akademii Chóralnej „In Terra Pax”, pracującej z młodzieżą z całej Europy.

W latach 2015–2017 pełnił funkcję dyrektora artystycznego Chóru Polskiego Radia w Krakowie. Współpracował m.in. z Krzysztofem Pendereckim, Vladimirem Jurowskim, Pawłem Łukaszewskim i Rolfem Beckiem. Dyrygował czołowymi polskimi orkiestrami i chórami, w tym Sinfonią Varsovią oraz zespołami Opery na Zamku w Szczecinie.

Jest inicjatorem pionierskich nagrań wszystkich dzieł Marka Jasińskiego w technice 5D oraz licznych prawykonań muzyki chóralnej i oratoryjnej, w tym w ramach programu „Kompozytor – Rezydent” Polskiego Instytutu Muzyki i Tańca. Od 2020 roku jest dyrektorem artystycznym Międzynarodowego Festiwalu Muzycznego Soni Spatium w Stargardzie.

Szymon WYRZYKOWSKI (born 1979 in Choszczno) is a conductor and promoter of musical life. He studied choral conducting at the Academy of Music in Poznań (Szczecin branch) under Professor Jan Szyrocki, and symphonic and opera conducting at the Chopin University of Music in Warsaw under Professor Antoni Wit. He received his doctorate in 2011 and his habilitation degree in 2018.

Since 2006, he has been the conductor and artistic director of the Jan Szyrocki Memorial Choir of West Pomeranian University of Technology in Szczecin and since 2023 also of the “Collegium Maiorum” Choir of the same university. With these ensembles, he has performed over 400 a cappella and oratorio concerts in Poland and in several countries in Europe, Asia, and South America.

Since 2003, he has headed the Mozart 2003 Association, specializing in the performance of sacred music; he has conducted over 60 oratorio concerts featuring the music of Wolfgang Amadeus Mozart and recorded *Alternative Concept of Sacred Music* (2013). He is the long-standing artistic director of the International Choral Academy In Terra Pax, which works with young people from all over Europe.

From 2015 to 2017, he served as the artistic director of the Polish Radio Choir in Krakow. He has collaborated with, among others, Krzysztof Penderecki, Vladimir Jurowski, Paweł Łukasze-wski, and Rolf Beck. He has conducted leading

Polish orchestras and choirs, including Sinfonia Varsovia and the ensembles of the Opera at the Castle in Szczecin.

He is the initiator of pioneering recordings of all of Marek Jasiński's works using 5D technology and numerous premieres of choral and oratorio music, including within the framework of the Composer in Residence program of the Polish Institute of Music and Dance. Since 2020, he has been the artistic director of the International Music Festival Soni Spatium in Stargard.

SIEDEM OSTATNICH SŁÓW CHRYSUSA THE SEVEN LAST WORDS OF CHRIST

Mark Nowakowski

The Seven Last Words of Christ

- 1 Introduction and the Garden of Gethsemane / 5:18
- 2 I. Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt / 2:41
- 3 Interlude: The Madness of Crowds / 1:52
- 4 II. Amen, dico tibi, hodie mecum eris in paradiso / 2:23
- 5 Interlude: Miserere mei, Deus / 1:34
- 6 III. Mulier, ecce filius Tuus. Ecce mater tua / 3:35
- 7 Interlude: Liminal Dreaming... / 1:21
- 8 IV. Eli, Eli, lama sabachthani? / 1:47
- 9 Interlude: What We Have Done? / 1:43
- 10 Interlude: ... and Darkness Covered the Earth... / 0:37
- 11 V. Sitio / 2:52
- 12 VI. Consummatum est / 2:02
- 13 VII. Pater, in manus Tuas commendo spiritum meum / 4:45
- 14 Epilogue / 2:29

Piotr PIERON bas-baryton | bass-baritone 2, 4, 6, 8, 11-13

Orkiestra Camerata Stargard

Kuba WNUK dyrygent | conductor

O Mater Dolorosa!

15 **Movement 1 / 12:12**

16 **Movement 2 / 8:53**

Karolina HYLAWYBRANIEC skrzypce | violin

Orkiestra Camerata Stargard

Kuba WNUK dyrygent | conductor

17 **O Piękności Niestworzona [O Beauty Uncreated] / 9:01**

Orkiestra Camerata Stargard

Chór Kameralny Omnia | Chamber Choir Omnia

Członkowie Chóru Akademickiego im. prof. Jana Szyrockiego

Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie

Members of the Jan Szyrocki Memorial Choir of West Pomeranian

University of Technology in Szczecin

Szymon WYRZYKOWSKI dyrygent | conductor

Całkowity czas | Total time: 65:21

**THE SEVEN
LAST WORDS
OF CHRIST**
Mark Nowakowski